

TYÖELÄKERAHASTOJEN SIJOITUSRAKENNE

19.3.2012 Veikko Savela

I Sijoitusten kokonaismäärän kehitys

Työeläkevakuuttajat TELAn jäsenyhteisöjen työeläkerahastojen sijoituskanta 31.12.2011 oli 136,3 mrd. euroa, jossa on kasvua neljänneksen aikana 3,7 mrd. euroa. Vuoden alusta on laskua on 3,6 mrd. euroa eli 2,6 %. Sijoituskannan lasku johtuu huonosta osakekursien kehityksestä vuoden 2011 aikana.

Osakkeiden myyntienemmyys neljänneksen aikana oli 0,4 mrd. euroa, mutta koko vuoden 2011 aikana oli osakkeiden myyntienemmyyttä 2,4 mrd. euroa. Lisäystä neljänneksen aikana oli joukkovelkakirjoissa noin 1 mrd. euron verran ja koko vuoden aikana 3,8 mrd. euroa. Työeläkeyhteisöjen sijoitusten riskillisuus väheni neljänneksen aikana jonkin verran ja koko vuoden aikana merkittävästi.

Osakkeiden myyntienemmyydestä huolimatta työeläkeyhteisöt kuitenkin nettosijoittivat (ostoja enemmän kuin myyntejä) neljänneksen neljänneksen aikana suomalaisiin osakkeisiin 204 milj. euroa ja koko vuoden aikana 995 milj. euroa.

Noteerattujen osakkeiden osuus koko sijoituskannasta 31.12.2011 oli 29,0 %. Jos osakeomaisuuslajiin lasketaan myös noteeraamattomat osakkeet, pääomasijoitukset sekä hedge fundit, niin osakekeluontoisten sijoitusten osuus koko sijoituskannasta oli 40,0 %. Aikaisemmin joukkovelkasijoitukset oli suurin omaisuuslaji, mutta 31.12.2011 niiden osuus sijoituskannasta oli 35,2 %. Nyt huonosti kehittyvien osakekurssien aikana joukkovelkakirjojen osuus kuitenkin on taas alkanut nousta.

Tilastoinnissa ovat mukana työeläkevakuutusyhtiöt, eläkesäätiöiden ja –kassojen TEL-rahastot sekä julkisaloiden työeläkevakuuttajat, johon kuuluvat: Keva, Valtion eläkerahasto (VER), Kelan toimihenkilöiden eläkerahasto, Kirkon keskusrahasto (KKR) sekä Suomen Pankin Eläkerahasto (SPERA). Mukana on vielä erityiseläkeyhteisöjen ryhmä, johon kuuluvat Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela) ja Merimieseläkekassa (MEK). ETERA on nyt sijoitettu eläkevakuutusyhtiöiden ryhmään, myös taannehtivien lukujen osalta.

Tässä tilastoinnissa on mukana vain lakisääteisen työeläketurvan rahastointi. Eläkesäätiöiden ja –kassojen hoitaman kollektiivisen lisätyöeläketurvan rahastojen arvo, joka on noin 5 mrd. euroa, ei ole mukana.

II Sijoitusten jakautuminen eri työeläkeyhteistöyppien kesken

Työeläkelaitosten sijoitusten kokonaismäärästä 31.12.2011 oli työeläkevakuutusyhtiöiden osuus 62,1 %, erityistyöeläkevakuutusyhteisöjen osuus 0,7 %, eläkesäätiöiden ja –kassojen osuus yhteensä 3,7 % sekä julkisaloiden työeläkevakuuttajien osuus 33,5 %. Osuuden tasaista nousua viime vuosina on ollut julkisaloiden ryhmällä. Tämä johtuu johtuen osaltaan siitä, että eläkevakuutusmaksujen määrä selkeästi ylittää maksettavien eläkkeiden määrän.

Eläkesäätiöiden ja -kassojen osuus on laskenut vuodesta 2007 3,4 % -yksiköllä eläkesäätiöiden ja -kassojen kannansiirtojen myötä.

III Sijoittaminen suomeen ja suomen ulkopuolelle

III 1. Kaikki työeläkevakuuttajat

Tilastotietoa kaikkien työeläkeyhteisöjen ulkomaisista sijoituksista ennen ajankohtaa 31.12.2000 ei ole käytettävissä.

Kotimaan sijoitusten osuus oli vuoden 2000 lopussa vielä 59 %, mutta sen jälkeen se tasaisesti putosi ja oli 31.12.2006 enää 28,6 %. Vuoden 2007 aikana alkoi kuitenkin selvä Suomi-osuuden nousu, joka nyt on tasaantunut. Suomen osuus kaikista sijoituksista 31.12.2011 oli 35,2 %.

Suomen ulkopuolisen euroalueen osuus sijoituksista 31.12.2011 oli 27,2 %. Tämä osuus on ollut muutaman vuoden laskussa. Korkeimmillaan osuus oli vuoden 2005 lopussa, jolloin se oli 41,2 %.

Euroalueen ulkopuolisten sijoitusten osuus on, muutaman vuoden poikkeusta lukuun ottamatta, ollut nousussa. Tämä johtuu siitä, että osakkeiden netto-ostot ovat suuntautuneet varsin voimakkaasti euroalueen ulkopuolelle. Vuoden 2009 aikana ostoja oli enemmän 2,4 mrd. euroa ja vuoden 2010 aikana 1,5 mrd. euroa. Nyt vuoden 2011 aikana on tapahtunut muutos, sillä euroalueen ulkopuolisia osakkeita myytiin kolmannen neljänneksen aikana peräti 2,4 mrd. euroa, mutta nyt kuitenkin vuoden viimeisellä neljänneksellä oli pieni ostoennemmys. Koko vuoden 2011 aikana myyntejä oli 291 milj. euroa enemmän.

Sijoitusten kokonaismäärä Suomen ulkopuolelle oli vuoden 2000 lopussa 27,2 mrd. euroa ja 31.12.2011 88,3 mrd. euroa.

Vuoden 2011 neljännän neljänneksen lopussa Suomen ulkopuolisista sijoituksista oli sijoitettuna joukkovelkakirjoihin 41,6 mrd. euroa eli 47,1 % näiden ulkopuolisten sijoitusten kokonaismäärästä. Näiden Suomen ulkopuolisten joukkovelkakirjojen osuus Suomen ulkopuolisista sijoituksista on käytännössä vuodesta 2005 alkaen ollut trendimäisesti laskeva.

Joukkovelkasijoituksista taas Suomen ulkopuoliselle euroalueelle tehtyjä sijoituksia 31.12.2011 oli 24,9 mrd. euroa, mikä oli 59,9 % Suomen ulkopuolelle tehtyjen joukkovelkasijoitusten kokonaismäärästä ja 52,0 % kaikista työeläkevakuutusyhteisöjen joukkovelkasijoituksista, kun sijoitukset myös Suomeen ovat mukana.

Joukkovelkakirjasijoitusten määrä euroalueen ulkopuolelle oli vähäistä vuoteen 2004 saakka, josta alkaen on ollut tasaista osuuden kasvua osuuden 31.12.2011 ollessa 35,9 %.

III 2. Yksityisen sektorin työeläkevakuutusyhteisöt

Yksityisen sektorin työeläkevakuutusyhteisöjen ryhmään kuuluvat eläkevakuutusyhtiöt, eläkesäätiöt ja –kassat sekä Mela ja MEK. Rahaston kokonaismäärä 31.12.2011 oli 90,6 mrd. euroa. Eläkevakuutusyhtiöiden osuus on 93,4 %.

Yksityisen sektorin työeläkevakuuttajien ulkomaille tekemien sijoitusten määrä oli vuoden 1998 lopussa vain 2 mrd. euroa, mutta jo vuoden 2000 lopussa 18,5 mrd. euroa ja vuoden 2011 neljännen neljänneksen lopussa 52,5 mrd. euroa.

Yksityisen sektorin työeläkevakuuttajat ovat kuitenkin suunnanneet sijoituksiaan Suomen ulkopuolelle hitaammassa tahdissa kuin kaikki työeläkevakuutusyhteisöt keskimäärin ja lisäksi kotimaisten sijoitusten osuus nousi voimakkaasti vuoden 2007 alusta lähtien 30.6.2009 saakka. Sitten on ollut pientä osuuden laskua. Yksityisellä sektorilla kotimaisten sijoitusten osuus 31.12.2011 oli 42,1 %, kun se julkisten työeläkeyhteisöjen ryhmällä oli 21,5 %.

IV Kaikkien työeläkevakuutusyhteisöjen sijoitusrakenne pääomaisuuslajeittain

IV 1. Osakkeet

Tässä tarkastelussa omaisuuslajiluokkaan osakkeet sisältyvät noteeratut ja noteeraamattomat osakkeet, osakesijoitusrahasto-osuudet, pääomasijoitukset sekä hedge fundit.

Vuoden 2005 aikana osakkeiden volyyymi kasvoi ennätysmäisellä 11 mrd. eurolla. Niiden määrä vuoden 2005 lopussa oli 38,1 mrd. euroa ja osuus kaikista sijoituksista nousi 37,3 %:iin.

Vuoden 2007 lopussa osakesijoituksia oli 56,8 mrd. euroa eli 46,4 % kaikista sijoituksista. Osakesijoitusten volyyymi kasvoi vielä vuoden 2007 aikana 7,1 mrd. euroa siitä huolimatta, että osakkeiden volyyymi laski jo vuoden 2007 viimeisen vuosineljänneksen aikana 3,0 mrd. eurolla.

Vuodelta 2008 aikana Telan jäsenyhteisöjen osakesijoitusten volyyymi laski yhteensä 22,4 mrd. euroa. Osakkeita myytiin enemmän vuoden aikana 1,5 mrd. euroa, joten osakkeiden arvonlaskuksi jäi noin 21 mrd. euroa eli 37 %. Samaan aikaan OMX Helsingin hintaindeksi laski 51,5 % sekä MSCI-world hintaindeksi euroissa mitattuna 38,5 %.

Vuoden 2009 aikana osakkeiden volyyymi työeläkeyhteisöissä nousi 14,4 mrd. eurolla. Ostoja oli enemmän 4,3 mrd. euroa, joten arvonnousua oli noin 10,1 mrd. euroa eli 43 %. Samaan aikaan OMX-portfoliotuottoindeksi nousi 44,5 % sekä MSCI World tuottoindeksi euroissa 33,2 %.

Vuoden 2011 kolmannen neljänneksen aikana osakkeiden volyyymi laski 11,5 mrd. eurolla, mutta taas neljännen neljänneksen aikana nousi 3,3 mrd. eurolla. Osakkeiden volyyymi 31.12.2011 oli 54,6 mrd. euroa.

Osakkeiden myyntienemmyyttä oli neljännen vuosineljänneksen aikana 0,4 mrd. euroa. Arvonnousuksi tulee noin 3,7 mrd. euroa eli 6,8 %. Samaan aikaan OMX-yleisindeksi nousi 1,6 % ja MSCI- WORLD hintaindeksi nousi euroissa 11,2 %. Työeläkevakuutusyhtiöt myivät osakkeita enemmän tämän neljänneksen aikana 679 milj. eurolla. Sen sijaan julkisyhteisöillä ostoja oli enemmän 229 milj. euroa. sekä Eläkekassoilla ja –säätiöillä oli myös ostoja enemmän 12 milj. euroa.

Koko vuoden 2011 aikana osakkeiden volyyymi on laskenut 9,5 mrd. euroa. Nettomyynitejä oli 2,9 mrd. euroa. Näin osakkeiden arvonlaskua on vuoden aikana tullut 6,6 mrd. euroa eli noin 10,4 %. Samaan aikaan OMX-yleisindeksi on laskenut 30,1 % ja MSCI- WORLD hintaindeksi laskenut euroissa 5,2 %.

Osakkeiden nettomyynitejä Suomen ulkopuolisella euroalueella oli neljännen vuosineljänneksen aikana 918 milj. euron verran ja koko vuoden aikana yhteensä peräti 3 555 milj. euroa. Tässä näkyy työeläkeyhteisöjen varsin voimakas kannanotto euroalueen negatiivisesta kehityksestä.

Suomen ulkopuolisten osakkeiden määrä 31.12.2011 oli 41,6 mrd. euroa, joka on 76,2 % osakesijoitusten kokonaismäärästä. Siitä pääosa eli 79,8 % oli euroalueen ulkopuolella.

Suomessa liikkeelle laskettujen, työeläkelaitosten omistamien osakkeiden määrä 31.12.2011 oli 12,9 mrd. euroa, jossa on nousua 900 milj. euroa. Suomalaisten osakkeiden osalta oli neljänneksen aikana ostoja enemmän 204 milj. euroa ja koko vuoden 2011 aikana 995 milj. euroa. Suomalaisten osakkeiden osuus työeläkevakuuttajien kaikkien osakesijoitusten kokonaismäärästä 31.12.2011 oli 23,8 %.

Osakkeiden osuus koko sijoitusomaisuudesta 31.12.2011 oli koko järjestelmässä 40,0. Nousua neljännen vuosineljänneksen aikana on 1,3 % -yksikköä, mutta 6,4 -yksikön lasku vuoden aikana. Työeläkevakuutusyhtiöillä osakkeiden osuus oli 38,3 %, eläkesäätiöillä ja -kassoilla 34,1 % sekä julkisalojen ryhmällä 43,7 %. Työeläkevakuutusyhtiöillä oli neljänneksen aikana pientä osuuden nousua ja julkisella sektorilla merkittäväkin laskua - eläkesäätiöillä ja -kassoilla oli pientä osuuden laskua.

Pörssissä noteerattuja osakkeita työeläkeyhteisöt 31.12.2011 omistivat 39,6 mrd. euroa, mikä on 29,0 % koko sijoituskannasta.

Pääomasijoitusluontoisia osakesijoituksia ja noteeraamattomia yms. osakesijoituksia 31.12.2011 oli 9,0 mrd. euroa eli 6,6 % koko sijoituskannasta. Suomeen tehtyjä pääomasijoituksia oli 608 milj. euroa.

Hedge fund sijoituksia 31.12.2011 oli 6,0 mrd. euroa. Hedge fundien osuus kaikista sijoituksista 31.12.2011 oli 4,4 %.

Näitä ns. vaihtoehtoisia sijoituksia eli hedge fundeja ja pääomasijoitusluonteisia osakesijoituksia sisältyy siten yhteensä 15,0 mrd. euroa eli 11,0 % -yksikköä tähän pääomaisuuslajiin "osakkeet".

Yksityisellä sektorilla vaihtoehtoisten sijoitusten määrä on ollut suhteellisesti suurempi kuin koko järjestelmässä ollen 31.12.2011 14,4 mrd. euroa eli 13,8 % sijoitusten kokonaismäärästä. Noteerattuja osakkeita yksityisellä sektorilla 31.12.2011 oli 22,1 mrd. euroa eli 24,4 % koko sijoituskannasta.

Huom. Korkosijoitusrahasto-osuudet ovat tässä tilastossa korkosijoituksissa.

IV 2. Joukkovelkakirjalainat

Joukkovelkakirjoihin oli 31.12.2011 sijoitettuna 47,9 mrd. euroa. Nousua on 1,4 mrd. euroa

neljännen vuosineljänneksen aikana. Joukkovelkakirjojen osuus työeläkeyhteisöjen kaikista sijoituksista 31.12.2011 oli 35,2 %, joka on hieman enemmän kuin edellisen neljänneksen lopussa, mutta 3,3 % -yksikköä enemmän kuin vuoden alussa.

Yritysten liikkeelle laskemiin joukkovelkakirjoihin 31.12.2011 oli sijoitettuna 7,6 mrd. euroa. Tämä merkitsee 15,9 prosentin osuutta joukkovelkakirjalainojen kokonaismäärästä. Yritysten liikkeelle laskemista joukkovelkakirjalainoista oli 36,8 % sijoitettuna Suomen ulkopuoliselle euroalueelle ja 42,1 % euroalueen ulkopuolelle.

Suomen ulkopuolisten joukkovelkakirjojen määrä 31.12.2011 oli 41,6 mrd. euroa. Euroon siirtymisen myötä tapahtui ryntäys Suomen ulkopuolisiin joukkovelkakirjalainoihin. Sitä ennen kutakuinkin kaikki joukkovelkakirjalainasijoitukset oli tehty Suomeen.

Kaikkien työeläkevakuutusyhteisöjen omistamien Suomessa liikkeelle laskettujen joukkovelkakirjalainojen määrä 31.12.2011 oli 6,3 mrd. euroa, joka oli 13,2 % työeläkevakuutusyhteisöjen kaikista joukkovelkakirjalainasijoituksista. Suomi-osuudessa oli kolmannen vuosineljänneksen aikana selvää nousua ja pientä nousua myös vuoden viimeisen neljänneksen aikana.

Joukkovelkakirjalainojen osuus kaikista sijoituksista oli 31.12.2011 työeläkevakuutusyhtiöillä 32,1 %, eläkekassoilla ja -säätiöillä 36,7 % sekä julkisyhteisöjen ryhmällä 41,0 %. (Vrt. huomautus kohdassa III 1. osakkeet.). Kaikilla työeläkeyhteisöillä oli lievää osuuden nousua neljännen vuosineljänneksen aikana.

IV 3. Lainaustoiminta

Lainoihin oli 31.12.2011 sijoitettuna 8,4 mrd. euroa. Nousua on neljännen vuosineljänneksen aikana noin 400 milj. euroa. TyEL-takaisinlainaustoiminta aktivoitui voimakkaasti vuoden 2008 lopussa ja aktiviteetti jatkui myös alkuvuoden 2009 ja sitten on laimennut. Takaisinlainauskanta 31.12.2011 oli 3,8 mrd. euroa, kun se 31.12.2008 oli 3,1 mrd. euroa ja 31.12.2007 0,7 mrd. euroa.

Lainojen osuus kaikista sijoituksista oli 6,0 %. Työeläkeyhteisöjen omille kiinteistöosakeyhtiöilleen antamat lainat on luettu mukaan kiinteistösijoituksiin.

Suomen ulkopuolelle tapahtuvaa lainaustoimintaa ei ole.

IV 4. Kiinteistösijoittaminen

Kiinteistösijoitusten määrä 31.12.2011 oli 14,3 mrd. euroa. Kiinteistösijoitusten osuus koko sijoituskannasta 31.12.2011 oli 10,5 %

Kiinteistösijoituksia Suomen ulkopuolelle 31.12.2011 oli 2 175 milj. euron verran, joka on suunnilleen sama kuin edellisen neljänneksen lopussa.

IV 5. Lyhyet korkosijoitukset

Lyhyiden korkosijoitusten osuus vaihtelee yleensä 5 %:n molemmin puolin ollen vuoden 2011 lopussa 11,1 mrd. euroa eli 8,9 % koko sijoituskannasta eli historiallisesti varsin korkealla.

Poikkeuksena tästä viiden prosentin säännöstä ovat olleet eläkesäätiöt ja -kassat, joilla tämä osuus on ollut ajoittain yli 10 prosenttiakin ollen nyt 31.12.2011 11,8 %. Rahamarkkinasijoitusrahastoihin oli sijoitettuna 2 148 milj. euroa, jossa on nousua neljänneksen aikana 360 milj. euroa.